

PELLO ZUBIRIA

Krisiaren laugarren urtea eta Espainia erreskate atarian

Zapatero sozialdemokrata Estatuaren defizita Konstituzioan bertan zikiratzen, Sarkozy kontserbadorea aberatsenentzako zergak iragartzen... Badakite agintariek zer nahi duten, edo zer egin dezaketen, nork bere herrialdea krisi larritik ateratzeko? 2007tik hona dogmak desagertu dira, erantzun klasikoak agortu, eta pixkanaka beldurra nagusitzen hasi.

“GUK EZ DAKIGUN ZER OTE DAKI Zapaterok?” galdetu du abuztu bukaeran *Público* egunkarian Ernesto Ekaizer kazetari ondo informatuak. “Zeren eta –jarraitzen du *La carta robada* artikuluan–, Espainiako defizit fiskalari buruz Konstituzioa aldatzeaz egin duen iritzi aldaketa txundigarriak erakusten baitu gure lemazain handiak izozmendiari ton-torra ikusi diola eta hura saihestearren keinu gehiago egin behar zirela uste izan duela”.

2011ko udak Espainia baitako jendei opari mikatza ekarri die: Portugalek bezala Europari erreskatea eskatu beharra askoz hurbilago usaindu dute. Ez bakarrik Estatuaren zor publikoaren interesek gaintu dituztelako ametsik gaiztoenetako tasak; ustez konponbidean zirudien banku eta aurrezki kutxeen zorren moldaketa bera, orain berriro zintzilik omen dago.

Telebista kate frantsesak tarteka ikusteko zortea edo bizioa duten euskaldun bakanak ez ziren sobera harrituko. Apirilean bertan, kanal publiko batean eztabaidan ari zirela, Jacques Sapir ekonomialari ezagunak hitz lauz adierazi zuen Espainiak Europari salbamendua eskatzea urrian suertatuko ziola. Hegoaldeko euskaldunak igarri behar dio.

Baina 2011ko abuztua historiak ez du gogoratuko Espainiaren estutasu-

nengatik, are gutxiago Zapaterok eta Rajoyk beren arteko urruntasuna presaka eta muturka kontsentsu bilakatu zutelako. Askoz larriagoa izan da mundu osoko burtsen muturrekoa: lehen hamabost egunetan %18 galdu du Madrilgoak, %8 New Yorkekoak... Burtsan dirurik jokatzen ez duenari bost axola, baldin eta egoera orokorraren okerragotzearen seinale ez balitz. 2008an krisiaren lehen une zinez larria markatu zuen Lehman Brothersen hondoratzearen pareko astindua eragin omen du.

Non gaude, beraz, oraintxe bertan? 1929an hasi eta 1930eko hamarkada osoa hartu zuen krisiaren pareko batean sartuta gaudenez, asko dira 2008a konparatu dutenak 1929arekin. 2011z, aldiz, Espainiako eta Europako sozialdemokraten iritzia ondo laburbiltzen duen Joaquín Estefaniak –*El País* madrildarraren zuzendari izan da– uste du herrialde garatuak daudela AEB 1937an zeuden antzeko puntu batean.

1930eko hamarkadan Roosevelt presidentek martxan jarri zuen *New Deal* egitarau famatua, gaur sozialdemokratek aitapontekotzat laudoriatzen duten Keynes ekonomialariak proposatu bezala inbertsio publiko erraldoiez ekonomia koma egoetatik ateratzeko. Kontua da 1937an gauzak nahiko bideratuta zeudelakoan Rooseveltek eten egin zituela pizgarri

Dorothea Lange argazkilariak erretratu gogoangarrietan bildu zituen AEBetan 1930eko hamarkadan krisiaren atzaparretan harrapatutako jendeak. Interneten *Flores y Palabras* blogak ipini duen honetan, Imperial Valleyko familia bat ageri da, 1937an. Urte horretan eten zituen Roosevelt presidentek ekonomia mugiarazteko pizgarriak, krisiaren eraginak gaintuta zeudelakoan, eta bigarren atzeraldia sortu zuen. Keynes ekonomialariak orduan irakatsitakoak XXI. mendean ere baliagarri zirela zioten askok, batik bat sozialdemokratek, Lehman Brothersen porrotak eragindako lurrikararen ostean. Baina laster, munduko ekonomian nagusi diren finantza buruek, beren etekinak atxikitzea lehentasun hartuta, berriro politika neoliberalak ezarri dituzte denetan, orain arte egindako galera guztiak herritarrek pagatuko dituztelakoan.

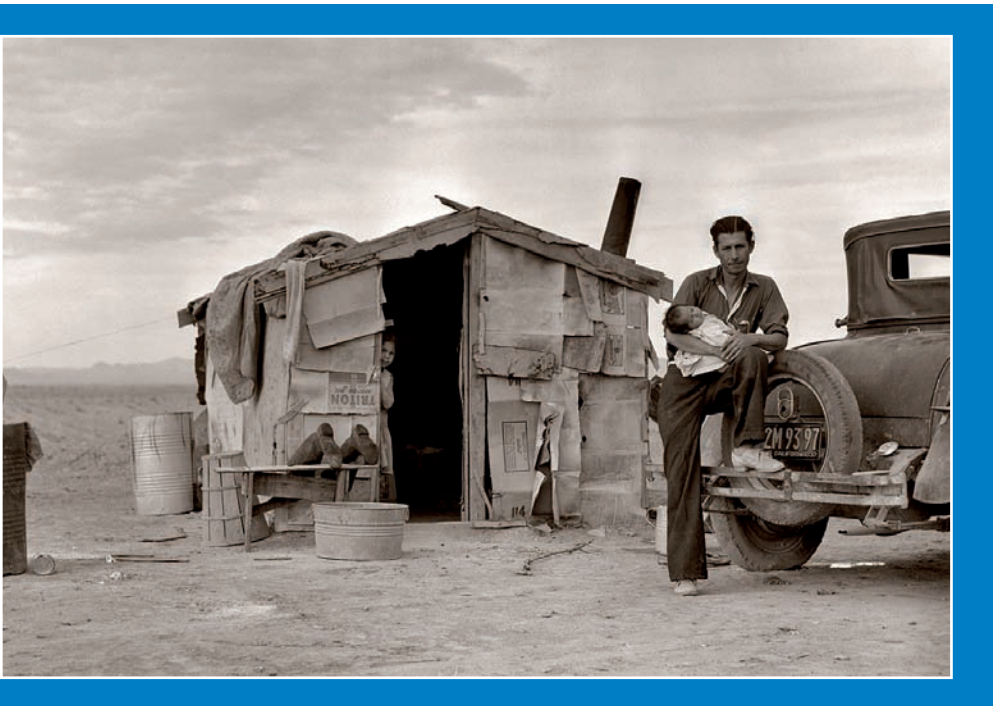
publikoak, eta ohartzeko bigarren atzeraldi batean sartuta zeuden.

Oraingoan askoz laburragoa izan da keynesianismoaren bizia, 2008tik 2009ra doi-doi. Ondoren, munduko sozialdemokrata eta liberalek kontrakoa espero eta aldarrikatzen bazuten ere, ortodoxia neoliberalak egin da berriro guztiaren jabe.

Atzerakada Handia (*Great Depression*) ez zen AEBetan bukatu II. Mundu Gerra bitartean. Estefaniak ez gaitu lasaitu Keynesen hitzok hautatu dituenen: “Nire argudioak zuzenak direla frogatuko lukeen esperimendu handia egiteko, demokrazia kapitalista batean politikoki ezinezkoa dirudi gastu publikoa behar adinako eskala handian antolatzea, baldin eta ez bada gerra batek sortutako baldintzetan”.

Zeren bukaera

Krisiaz hainbeste idatzi duen Michel Husson ekonomialari ezkertiarrik berrikitan *Una crisis sin fondo* argitaratu du *Viento Sur* aldizkarian. Hussonen hitzetan, bi krisi handik astindu dute kapitalismoa uda honetan: Europako estatuaren zorrak batetik, bestetik AEBen zorpetze ahalmenez egondako eztabaida eta zalantzek. Berriro ekonomia estutasunak hain urrun iritsi izanak erakusten du 2007an hasi eta 2008an lehertutako krisia bukatzetik urruti dagoela.

Zergatik? Jorge Blazquez-ek *El País*en plazaratu duenez *El final de un modelo de crecimiento global* ari garelako ikusten begi aurrean. Ezker-tiar izateko motibo gutxi ditu Blazquezek, Espainian petrolio erreserba estrategikoak kudeatzen dituen CORES erakundeko presidentea da eta. Era oso grafikoan laburbildu du Blazquezek gaur herrialde garatuek ekonomia biziberritzeko daukaten dilema ezin konponduzkoa.

Gauza da azken hamarkada luzean herrialde aurreratuak gutxi hazi direla, urtean %1,9 besterik ez, eta aldiz goraka datozenak – “emergenteak” – %6,2. Beraien hazkunde txikia izan arren, herrialde garatuek mugitu dute emergenteen beroaldia. Nola? Zorpean kontsumituz.

Urteotan Europa eta Ipar Amerikako familiek asko kontsumitu ahal izan dute, gero eta gehiago produktua atzerritik inportatuz, itxura batean mugarik gabekoa zuten zorpetzeko ahalmenari esker. Ordaintan, garabidean dauden herrialdeetako herritarrek egin behar zuten esportaziorako produzitu eta gainera beren aurrezkiz Europa eta Ipar Amerikakoen zorrak finantzatu.

2008an agortu zen garapen eredu hau, Blazquezen aburuz. Herritarren erosteko joera hozten hasi zenean, hasiera batean gobernuek ekonomia sustatzeko neurriak jarri zituzten martxan: kontsumoa erraztu, obra publikoa indartu... Ez zuen operazioak askorik iraun. Ondoren agintariak kontrako norabideari ekin zioten

errukirik gabe: gastu publikoak murriztu, ongizate gizartearen aurrerapenak desegin, langileen eskubi-deak suntsitu... Estatuak beren legetietan zorpetzeari uko egiteraino.

“Azken hamarkadan –bukatu du Jorge Blazquezek– bizi izan gara ekonomia globalizatuan, non garabidean diren herrialdeek jartzen zuten hazkunde eta finantziarioa, eta garatuek kontsumoa eta zorra. Finantzen krisiak erakutsi du eredu hau amaierara heldu dela. Baina krisi honen itzalak arindutakoan, galdera hau geratuko da: zein hazkunde eredu nagusituko da eta zein sektore eta herrialde aterako dira irabazle egoera berrian?”

Alabaina, “krisiaren itzalak arindutakoan” esatea hitz egiteko postura bat da, inork ez dio irtenbiderik ikusten honi. ATTAC erakunde altermundialistako buruzagi Eric Tossaintek dio krisiak hamarkada bat edo bi iraunen duela. Antzeko kalkulak egiten dituzte ezkerretik beste batzuek. AEBetako Yale unibertsitatean irakasle den Immanuel Wallerstein-ek dio: “Mundu mailan noraeza eta kaos garaiak datoz”.

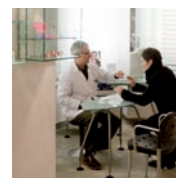
Aldiz, ezkerretik honek ere, Theotonio dos Santos brasildarrak erantzun die benetako krisi latza ez dugula oraindik ikusi, mundu mailan begiratuta oraindik ekonomia hazten ari delako. Benetako krisia hamar urte barru ezagutuko omen dugu, eredu teknologikoa aldatzeko garaia iristen denean. “Egunotako krisia bromazkoa irudituko zaigu orduan”.

Bromazkoa oraingoa? Ea espainolek, tartean euskaldunek, nola zeharkatzen duten 2011-2012ko negu latza. ■

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

Zerbitzua
Kalitatea
Garantia

